

PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI
DLA GMINY POLICE
na lata 2020 – 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
1.1 Przepisy prawa	3
1.2 Słownik pojęć	4
2. Adresaci Programu	4
3. Opis problemu	5
4. Cele Programu	6
5. Opis działań	6
6. Metody i narzędzia realizacji Programu	7
7. Zakładane rezultaty z realizacji celów oraz zagrożenia dla ich realizacji	7
8. Finansowanie Programu	8

1. WPROWADZENIE

Głównym założeniem polityki społecznej państwa są działania zmierzające do rozwiązywania problemów społecznych. W tym celu Gmina Police podejmuje starania ukierunkowane na niwelowanie oraz minimalizowanie społecznych trudności w oparciu o gminne programy i projekty.

Zjawiskiem społecznym, które wymaga szczególnego spojrzenia i indywidualnego podejścia do jego rozwiązania, jest problem bezdomności. Problem ten dotyczy zarówno osobę znajdującą się w kryzysie bezdomności, a także całe społeczności lokalne. Należy podkreślić, że zjawisko bezdomności na przestrzeni ostatnich lat ulega systematycznemu zwiększeniu. Bezdomność powstaje wskutek zbiegu różnych okoliczności życiowych. Może być ona zarówno konsekwencją nieszczęśliwych zdarzeń ale także wynikiem uzależnień, biernością zawodową oraz niechęcią do zmiany stylu życia.

W związku z powyższym, Gmina Police poszukuje nowych rozwiązań mających na celu niwelowanie zjawiska bezdomności. Odzwierciedleniem tego jest tworzenie projektów mających na celu pozyskiwanie środków ukierunkowanych na ograniczenie istniejących nierówności w zakresie dostępu do usług społecznych, w tym usług opiekuńczych, środowiskowych, jak również podwyższenie standardu usług świadczonych dla osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym.

Program wychodzenia z bezdomności dla Gminy Police na lata 2020 – 2025 oparty jest o cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Police na lata 2017 – 2026.

Program obejmuje działania z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób bezdomnych. Jego podstawą są działania aktywizujące społecznie i zawodowo, zmierzające do ich usamodzielnienia. Ponadto zadania realizowane w ramach Programu mają umożliwić osobom bezdomnym wyjście z bezdomności poprzez wykorzystanie własnych zasobów.

1.1 Przepisy prawa

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Uchwała Nr XIV/142/2019 Rady Miejskiej w Policach z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych lub w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Police na lata 2017 – 2026,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni.

1.2 Słownik pojęć

Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności (IPWzB) – program polegający na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności zostanie opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej wraz z osobą bezdomną i będzie podlegał zatwierdzeniu przez dyrektora ośrodka. (art. 49 ustawy o pomocy społecznej). Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności stanowi załącznik do niniejszego Programu.

kontrakt socjalny – pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

mieszkanie chronione – mieszkanie chronione, o którym mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Rodzaj i zakres wsparcia świadczonego w mieszkaniu chronionym oraz standard lokalu przeznaczonego na mieszkanie chronione określają akty wykonawcze wydane na podstawie tej ustawy.

osoba bezdomna - oznacza osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

praca socjalna - działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

schronisko - schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

uczestnik Programu – osoba bezdomna objęta Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomności.

2. ADRESACI PROGRAMU

Program Wychodzenia z Bezdomności dla Gminy Police na lata 2020 – 2025 skierowany jest do osób bezdomnych w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej, w szczególności do osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla osób bezdomnych w Policach.

3. OPIS PROBLEMU

Problem bezdomności dotyczy w Polsce niemal wszystkich grup wiekowych, zarówno osób młodych, jak i osób starszych. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej. Bezdomność jest też skutkiem różnych patologii, zaburzeń psychicznych i osobowościowych tj. alkoholizmu, przestępczości, rozwodów lub rozpadów więzi nieformalnych, braku opieki ze strony osób najbliższych i przemocy w rodzinach. Istnieją także prawne przyczyny bezdomności, które dotyczą głównie eksmisji za długi i zaległości w opłatach. Na uwagę zasługują także przyczyny natury psychologicznej, gdzie bezdomność jest świadomym wyborem innego sposobu życia i odmiennego systemu wartości. Przyczyny bezdomności wzajemnie się przenikają i warunkują. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka. Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, osoby z rozbitych lub dysfunkcyjnych rodzin, osoby samotne, osoby opuszczające zakłady karne oraz dorośli wychowankowie domów dziecka. Długotrwałe pozostawanie bez pracy prowadzi do utraty wiary we własne możliwości, depresji, wreszcie do izolacji i bierności. Brak środków do życia po pewnym czasie skutkuje utratą mieszkania i w rezultacie bezdomnością. Z kolei osobom bezdomnym niezwykle trudno jest znaleźć stałą pracę, która pozwoliłaby na zmianę warunków życia. Innymi przyczynami bezdomności są: uzależnienia, przestępczość, odrzucenie.

Należy podkreślić, że zjawisko bezdomności na przestrzeni ostatnich lat ulega systematycznemu zwiększeniu. W 2018 r. z powodu bezdomności do Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach zgłosiło się 12% wszystkich osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Podstawową formą wsparcia osoby bezdomnej jest udzielenie jej schronienia i gorącego posiłku. W Gminie Police funkcjonuje jedno Schronisko dla osób bezdomnych, do którego kierowane są osoby bezdomne. Należy zaznaczyć, że w celu sprawnego i skutecznego działania bardzo istotna jest współpraca między Schroniskiem dla osób bezdomnych, a Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Dąży się bowiem aby podejmowane wspólnie działania zmierzały do rozwiązywania problemu bezdomności poprzez rozwój usług skierowanych dla osób bezdomnych.

Działania będą odbywały się w następujących obszarach:

1. Działania profilaktyczno – interwencyjne – działania ukierunkowane na pobudzanie aktywności osób bezdomnych w celu wychodzenia z bezdomności, ze szczególnym uwzględnieniem ich własnych możliwości. Ważnym elementem w tym obszarze jest praca socjalna zmierzająca do uzyskania przez

osoby będące w kryzysie bezdomności samodzielności poprzez nabywanie odpowiednich nawyków i wzorców niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym.

Powyższe działania mają również na celu zapobieganie zjawisku utrwalania się bezdomności.

2. Działania z obszaru zabezpieczenia – udzielenie pomocy w formie schronienia i gorącego posiłku osobom tego pozbawionym, a w sytuacjach tego wymagających, udzielenie pomocy finansowej na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb życiowych.

3. Działania integracyjne – działania skierowane na zwiększenie kompetencji społecznych poprzez budowanie relacji ze środowiskiem lokalnym. Angażowanie osób bezdomnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Kierowanie do mieszkań chronionych w celu usamodzielnienia i nabywania umiejętności społecznych.

Z uwagi na złożoność problemów determinujących pozostawanie w kręgu bezdomności osoby bezdomne objęte Programem podpiszą Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności.

4. CELE PROGRAMU

Cel główny Programu

Zwiększenie szans na uzyskanie samodzielności życiowej osób bezdomnych poprzez aktywizację społeczną i zawodową.

Cele szczegółowe Programu

1. Zwiększenie szans na zmianę sytuacji osób bezdomnych poprzez działania ukierunkowane na aktywizację społeczną i zawodową.
2. Zwiększenie szans na samodzielność osób bezdomnych poprzez skierowanie do mieszkań chronionych.
3. Stworzenie warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym.
4. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób bezdomnych.

5. OPIS DZIAŁAŃ

Program Wychodzenia z Bezdomności ma na celu zwiększenie szans na uzyskanie samodzielności życiowej osób bezdomnych poprzez działania na wielu płaszczyznach życia społecznego i zawodowego. Jego głównym założeniem jest stworzenie warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym poprzez wzrost kompetencji w tym zakresie. Styl życia jaki prowadzą osoby bezdomne często ogranicza ich prawidłowe funkcjonowanie w życiu społecznym. Brakuje im odpowiednich nawyków, wzorców i umiejętności.

W tym celu uruchomione zostanie poradnictwo specjalistyczne, obejmujące usługi psychologiczne, doradcy zawodowego, trenera, prawnika oraz terapeuty ds. uzależnień. Ponadto osoba bezdomna otrzyma wsparcie w formie pracy socjalnej. Takie indywidualne podejście do problemów z jakimi boryka się osoba bezdomna umożliwi sprawne i skuteczne działanie zmierzające do usamodzielnienia się, a tym samym pozwoli na stopniową realizację Programu Wychodzenie z Bezdomności.

Ponadto Program ma na celu ukierunkowanie oraz wsparcie zmierzające do integracji osób bezdomnych ze społecznością lokalną. Dlatego jednym z działań realizowanych w ramach Programu będzie skierowanie osób bezdomnych do nowo tworzonych mieszkań chronionych, gdzie zapewnione zostanie wsparcie trenera. Osoba skierowana do mieszkania chronionego podpisze umowę na użytkowanie mieszkania w okresie realizacji Programu.

Tak kompleksowe wsparcie osób bezdomnych zwiększy ich szanse na usamodzielnienie oraz na integrację ze środowiskiem lokalnym.

6. METODY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU

W celu realizacji powyższych działań osoba bezdomna zostanie objęta **Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomności**, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności zostanie opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej wraz z osobą bezdomną i będzie podlegał zatwierdzeniu przez Dyrektora Ośrodka. Ponadto Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności będzie uwzględniał sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniał szczególne wspieranie osobie aktywnie uczestniczącej w wychodzeniu z bezdomności. Przy realizacji Indywidualnego Programu Wychodzenia z Bezdomności wykorzystane zostaną trzy metody pracy socjalnej:

- praca z indywidualnym przypadkiem,
- metoda grupowa,
- środowiskowa praca socjalna.

Zadania w ramach Programu będą realizowane na terenie Schroniska dla osób bezdomnych oraz w miejscach wyznaczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach.

7. ZAKŁADANE REZULTATY Z REALIZACJI CELÓW ORAZ ZAGROŻENIA DLA ICH REALIZACJI

Trwałym rezultatem Programu będzie stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia osób bezdomnych oraz osób zagrożonych bezdomnością na terenie Gminy Police. Zakres działań będzie oparty o Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, a plan działania dostosowany do możliwości uczestników. Indywidualne podejście do problemu bezdomności pozwoli na wypracowanie z osobą bezdomną najkorzystniejszych rozwiązań opartych na posiadanych zasobach.

Zadaniem Programu jest wypracowanie odpowiednich metod w celu skutecznego przeciwdziałania bezdomności.

Jednocześnie należy pamiętać, że osoby bezdomne to specyficzna grupa odbiorców. To osoby, które często zmieniają miejsce pobytu, które przez lata tkwią w zbudowanym przez siebie świecie norm i zasad. W tym przypadku styl życia, jaki prowadzą osoby bezdomne może stanowić zagrożenie podczas realizacji Indywidualnego Programu Wychodzenia z Bezdomności. Z drugiej strony zagrożeniem realizacji może być również nadmierne przywiązanie do miejsca pobytu, jakim jest Schronisko dla osób bezdomnych.

8. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program Wychodzenia z Bezdomności stanowi ważny element w rozwiązywaniu problemu bezdomności na poziomie lokalnym. Jest elementem szerszej polityki społecznej i obejmuje działania na 3 poziomach: profilaktyki, zabezpieczenia i integracji. Zawiera katalog usług skierowanych do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością w takich obszarach jak: praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo, mieszkalnictwo, zdrowie i zatrudnienie.

Program Wychodzenia z Bezdomności ma na celu dopasowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb, możliwości i barier osób potrzebujących, włączając je w proces zmian oraz angażując do partycypacji w realizowaniu Programu. Konieczne jest zatem wdrażanie usług we wszystkich obszarach życia, wzajemnie ze sobą powiązanych, tworząc tym samym system rozwiązywania problemu.

Z uwagi na specyfikę zjawiska bezdomności, rozwiązywanie tego problemu musi mieć charakter wielopłaszczyznowy, a tym samym wymaga zwiększonych nakładów finansowych.

W tym celu Program będzie częściowo finansowany ze źródeł pozyskiwanych z zewnątrz m.in. projekty w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków własnych Gminy Police, w tym zlecenie zadania publicznego w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.